

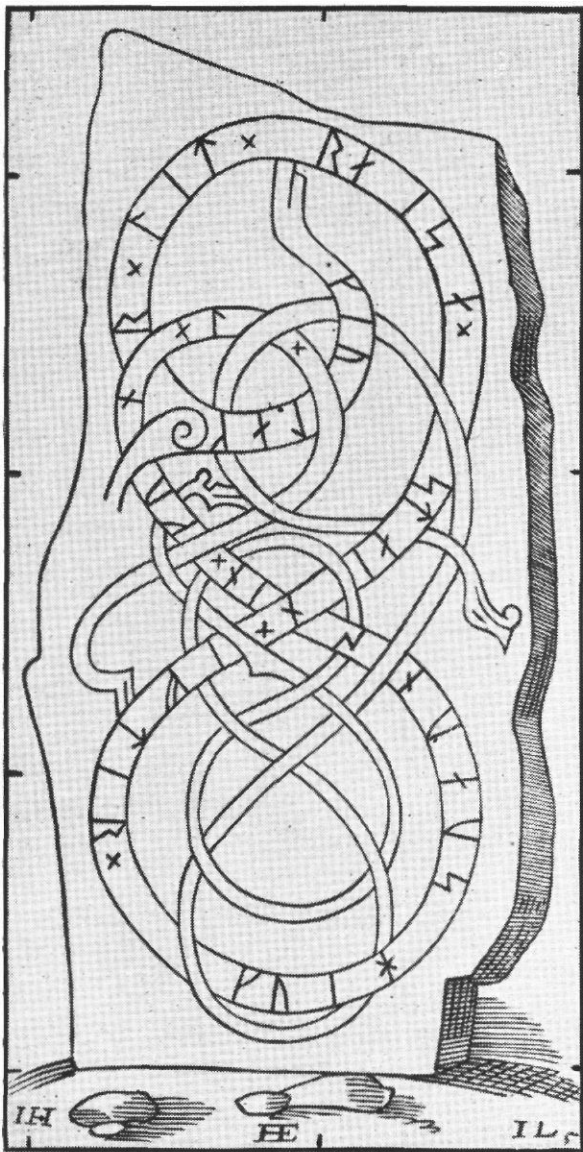

Fig. 33. U 42. Troxhammar, Skå sn.
Efter B 286.

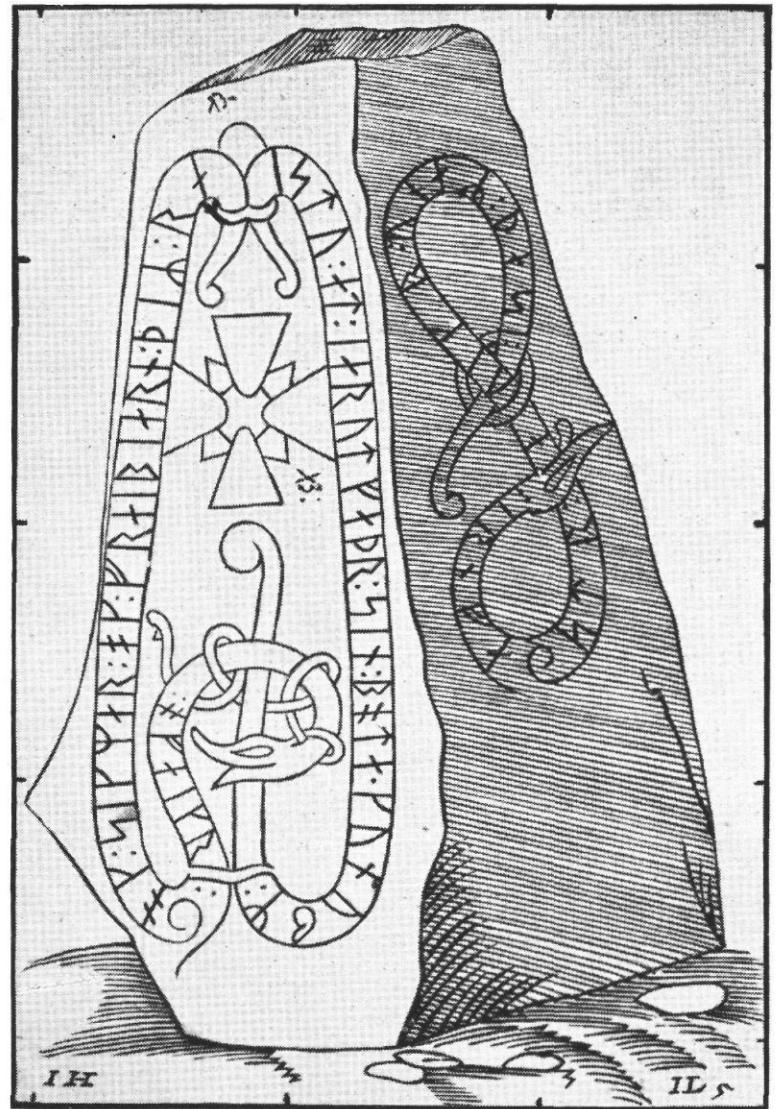

Fig. 34. U 43. Törnby, Skå sn.
Efter B 285.

43. Törnby, Skå sn.

Pl. 25—28.

Litteratur: B 285, L 352, D 2:67. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestentar (1680), n:r 9; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 241; O. Celsius, SR 1, s. 9; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringöensis (diss., 1751), s. 17; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 18; UFT h. 2 (1872), s. 55; G. Stephens, ONRM 2, s. 803; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 78, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz, träsnitt (Hadorph a. a., Peringskiöld a. a., B 285); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

Runstenen står vid västra sidan av infartsvägen till gården $\frac{1}{4}$ mantal Törnby n:r 3, omkring 40 m. S om manbyggnaden. Den restes 1937 på frostfri stengrund. — Enligt Hadorph stod den på »Törneby Gärde wid vägen», enligt Peringskiöld »vid Törneby». Dahlgren uppger, att den »lärer varit rest ute på gårdet, men hemförd till byn, enligt uppgift, i afsigt att begagnas till grindstolpe; den ligger nu kullfallen vid ena sidan af bygatan», och Dybeck, att den »är nyligen åter rest på en höjd nästan midt i Törneby». — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Södertelge».

Ljusgrå granit. Höjd 2,35 m. (över markytan 2,15 m.), framsidans bredd (över korsmitten) 0,60 m. Stenen är ristad dels på ena bredsidan, som vetter mot ÖSÖ och byvägen, dels på högra

kortsidan, som vetter mot NNÖ. Framsidans ristning $1,95 \times 0,56$ m., högra sidans ristning $1,28 \times 0,45$ m. — Ristningen är tydlig, något grund, men på det hela taget väl bevarad.

Inskrift:

Framsidan:

: ofaíkr : ok : sikmar : ok : fraibiarn : þir : raistu : at : iarut : faþr : sin : bota : gunum :

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Högra smalsidan:

: irnfastr : iuk : runar : þasi :

60 65 70 75

Ofæigr ok Sigmarr ok Frøybiorn þeir ræistu at Iarund, faður sinn, bonda Gunnur. Ærnfastr hiogg runar þessi.

»Ofeg och Sigmar och Fröbjörn de reste (stenen) efter Jörund, sin fader, Gunnas man. Ärnfast högg dessa runor».

Till läsningen: Icke stungna äro 5, 11, 68 **k**, 27, 47, 58 **i**, 40, 54 **u**. 53 **g** har en tydlig prick, som förefaller vara huggen. Anmärkningsvärda till formen äro inskriftens **p**- och **b**-runor. Efter 44 **p** är tydligen ett **u** uteglömt av ristaren; 57 **m** är fel för **n**. Bst i 60 **n** är grund men dock säker. 66—68 **iuk** fullt tydligt; något **h** finns icke. — Hadorph och Leitz: 66—68 **auk**. — Arenius: 1—6 **ofakkr**, 52 **n**, 53—57 **kunur**, 58—65 **irnfaistr**, 66—68 **auk**, 75 **e**. — Dybeck: 53 **k**, 66—68 **iuk**. — Brate: 53 **g**, 66—68 **ihuk**.

Om namnet *Ofæigr* se U 2, om *Iarundr* (*Iorundr*) se Sö 260. Namnet *Sigmarr* är ovanligt i svenska runinskrifter; det förekommer även L 454 Gällsta, Vallentuna sn och D 2:121 Vada kyrka. *Frøybiorn* är belagt L 26 V. Tibble, Håbo-Tibble sn, Sö 11, 58, 86, möjligen också D 2:253 Tjäran, Esterna sn. Kvinnonamnet *Gunna* (med biformen *Gynna*) är sannolikt ett kortnamn av *Gunnhildr*, *Gunnheiðr*, *Gunnborg*, *Gunnælf*, *Gunnþrudr*, *Gunnvar* o. a. Det är känt från några andra inskrifter: L 431 Smedby, Hammarby sn, L 545 Broby, Husby-Erlinghundra sn, UFT h. 3, s. 40 Broby, Funbo sn(?), Sö 27, 250, Ög 150, 181, L 1666 Visingsö (Småland).

Om runristaren Ärnfast, som har varit verksam inom Färentuna och Sollentuna härader, se ovan U 41 och E. Brate, *Svenska runristare*, s. 78.

44. Törnby, Skå sn.

Litteratur: B 288, L 353. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runesténar (1680), n:r 10; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 242; O. Celsius, SR 1, s. 10; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringsöensis (diss., 1751), s. 17; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 18; UFT h. 2 (1872), s. 55.

Avbildning: Leitz, träsnitt (hos Hadorph a. a., Peringskiöld a. a., B 288).

Enligt Hadorph stod runstenen »Sammastädz (d. v. s. Törneby Gärde) wid vägen». Peringskiöld och *Bautil* ange som plats endast »Törneby». Arenius kallar runstenen »Törnbyensis». Den söktes förgäves av Dahlgren och finnes ej omnämnd av Dybeck. Den är numera försvunnen.

Inskrift (enligt B 288):

hystin : ok : fraystin : ra . . . iftir : aista : faþur : sin :

5 10 15 20 25 30 35

Öystæinn ok Frøystæinn ræ[istu stæin] æftir Æista, faður sinn.

»Östen och Frösten reste stenen efter Este, sin fader.»